

Обнављање градива (2)

1. Преведите са бугарског на српски језик следеће изразе:

покрајнините на града, жилищен блок, двустаен апартамент, по-голямата част от квартала, по улицата минава автобус, пет и половина (часа), шест и половина (часа), всяка събота и неделя, разхождам се из гората, привличам внимание, жилищен квартал, за връщане у дома ползвам автобус, разтребвам масата, гостите се сменят на масата, в понеделник сутринта

2. Преведите са бугарског на српски језик следеће глаголе:

да изляза
намирам се
минавам
отивам
заминавам
да открия
преминавам
влизам
идвам
тръгвам

3. Сетите се још неких глагола изведених од глагола 'ићи' / 'лазити'. Саставите списак свих глагола изведених од 'ићи' / 'лазити' и наведите њихове облике у првом лицу једине презенте и прошлог времена (перфекта), нпр.:

доћи	дођем	дошао сам, дошла сам	долазити
------	-------	-------------------------	----------

4. Преведите са бугарског на српски језик следећи текст:

Живея в (*жилищен*) квартал в покрајнините на града, в голям жилищен блок. В него се намира нашият двустаен апартамент. Когато изляза от блока, мога да видя по-голямата част от квартала, защото нашата улица се намира на високо място. По нашата улица минава автобус 121 от центъра на града до нашия квартал. Всеки ден отивам на работа с автобус. Пътуването (*возенето*) в едната посока трае 45 минути. Сутрин заминавам в шест и половина, а вечер се връщам в пет и половина.

В (*всяка*) събота и неделя оставам у дома. Тогава отивам със своите близки (*членовете на моето семейство, с които живея*) на възвишенията над града, където се разхождаме из горите. В тях винаги (ще) открием някое ново място, където не сме били преди това. Понякога от възвишенията виждаме целия град и се радваме, когато открием някоя позната сграда. Нашето внимание най-много привличат многоетажните [блокове] в жилищните квартали. Понякога минаваме покрай хубави вили. В техните дворове виждаме градини с цветя, зеленчуци и овощни дървета. През пролетта или през лятото усещаме приятен мирис на цветя. Това са чудесни градини, които изглеждат хубаво и миришат хубаво. За връщане у дома понякога ползваме автобус от някое близко село.

Когато се вѐрнем у дома, влизаме в банјата, а след тоа сјадаме на масата и објадваме. След објад отиваме в хола и гледаме телевизия или некој филм от DVD. Когато по телевизията дават некој интересен филм, обичаме да седим пред телевизора и нешто да јадем или пийваме. Своите чинии, (*стџклени*) чаши и (*порцеланови*) чашки и приборите слагаме на масичката в хола. Когато филмът завѐрши, разтребваме масата, мием съдовете и приборите и почистваме хола.

Обаче, ако имаме гости седим до късно, разговарјаме, пийваме си бира или сок, слушаеме музика. Гостите често се сменят на масата – едни идват, а други си отиват. В понеделник сутринта пак треба да ставам рано и да отивам на работа. Тогава все още съм сънен. Когато седна в автобуса, веднага (ще) заспа, а (ще) се пробудя неколку минути преди слизание (*излизане*) от автобуса.

За превод користите доле наведене речи.

У заградама су стављене ознаке за бројеве уџбеника (1 или 2; ознака 'С' означава прилог из 'Сликовног рјечника'), лекције (1, 2... 10, 11 итд.) и вежбе (ознака 'Г' означава 'граматика')

живети, живим (1, 3, 0)	трајати, трајем (1, 6, 11)	пронаћи, пронађем (2, 5, Г)
насеље (2, 6, 0)	минут (1, 9, 0)	познат, позната, познато (1, 7, 11)
периферија града (1, 11, 0)	ујутро (1, 3, 0)	међутим (2, 1, 0)
велики (1, 7, 8)	одлазити, одлазим (1, 4, Г)	пажња (2, 3, 0)
зграда (1, 8, 0)	пола (1, 9, 0) (пола седам, пола шест)	највише (1, 8, 0)
стамбени (2, 1, 0)	увече (1, 3, 0)	привлачити, привлачим, 3.
стамбена зграда (2, 1, 0);	враћати се, враћам се (1, 5, 0)	л. мн. привлече (2, 3, 0)
стамбено насеље	суботом (1, 5, 0)	вишеспратница (1, 11, 0)
она (1, 1, Г) у њој (2, 2, Г)	недељом (1, 5, Г)	пролазити, пролазим (1, 5, 14)
налазити се, налазим се (1, 6, 0)	остајати, остајем (1, 9, 0)	поред (1, 6, 6)
наш, наша, наше (1, 1, 0)	код куће (1, 1, 0)	леп, лепа, лепо (1, 2, 0)
двособни стан (1, 11, 0)	тада (1, 7, 8)	викендица (2, 1, 0)
кад, када (1, 5, 0)	свој, своја, своје (1, 3, 0)	њихов, њихова, њихово (1, 9, 9)
изаћи, изађем (1, 3, 0)	укућани (1, 8, 0)	двориште (1, 11, 0)
зграда (1, 8, 0)	брдо (1, 2, 1)	башта (2, 2, 0)
моћи, могу (1, 4, 0)	изнад (1, 11, 0)	цвеће (1, 2, 0)
видети, видим (1, 6, 0)	где (1, 1, 4)	поврће (2, 2, 0)
већи део (2, 4, 0)	шетати, шетам (1, 6, 0)	воћка (1, 11, 0)
јер (1, 9, 0)	шума (1, 11, 10)	пролеће (1, 10, 0)
улица (1, 5, 14)	они, оне, она (1, 1, Г) у њима (2, 2, Г)	лети (1, 10, 0)
високи, висока, високо (1, 10, 0)	увек (1, 2, 5)	осећати, осећам (2, 2, 5)
место (1, 11, 0)	наћи, нађем (1, 6, 0)	пријатан, пријатна, пријатно (2, 2, 0)
пролазити, пролазим (2, 6, 0)	неки, нека, неко (1, 9, 10)	мирис (2, 2, 0)
аутобус (1, 5, 0)	нов, нова, ново (1, 1, 0)	бити, сам, си, је, смо, сте, су (1, 1, Г)
центар града (1, 3, 0)	нисам, ниси, није, нисмо, нисте, нису (1, 1, Г)	диван, дивна, дивно (1, 2, 0)
сваки, свака, свако (1, 1, 11)	био, била, било, били, биле, била (1, 8, 0)	који, која, које (1, 3, 7)
дан (1, 1, 0)	пре (1, 3, 0)	изгледати, изгледам (1, 10, 0)
ићи, идем (1, 1, Г)	тај (1, 2, 0), то (1, 4, 0), <i>ген. једн.</i> тога (1, 9, 0)	мирисати, миришем (2, 2, 0)
посао (1, 1, 0)	понекад (1, 10, 0)	
вожња (2, 3, 0)	читав (1, 11, 0)	
један, једна, једно (1, 1, 0)		
правац (2, 2, 5)		

повратак (2, 1, 5)	интересантан (1, 9, 0)	сок (1, 1, 0)
кући (1, 5, 7)	волети, волим (1, 3, 12)	слушати, слушам (1, 2, Г)
користити се, користим се (2, 1, 5)	испред (1, 10, 8)	музика (1, 4, 13)
оближњи, оближња, оближње (1, 10, 9)	телевизор (1, 9, 0)	често (1, 5, 6)
село (1, 8, Г)	нешто (1, 7, 8)	смењивати се, смењујем се (2, 3, 5)
вратити се, вратим се (1, 5, 0)	јести, једем (1, 9, Г)	долазити, долазим (1, 2, 0)
улазити, улазим (1, 5, 4)	пијуцкати, пијуцкам (2, 2, 5)	други (1, 10, 8)
купатило (1, 11, 0)	тањир (1, 6, 1)	понедељак (1, 5, Г)
након (2, 4, 0)	чаша (С, 44, 9)	опет (2, 1, 0)
седати, седам (1, 2, 0)	шољица (С, 44, 29)	морати, морам (1, 9, 0)
седети, седим (1, 1, 11)	прибор за јело (С, 44, 5)	устајати, устајем (1, 5, 0)
сести, седнем (1, 2, 0)	стављати, стављам (1, 10, 0)	рано (1, 5, 0)
сто (1, 9, 10) сести за сто (1, 9, 10); (бити) за столом (2, 3, 5)	сточић за кафу (С, 42, 28)	тада (1, 7, 8)
ручати, ручам (1, 9, 0)	завршити, завршим (1, 9, 0)	још (1, 7, 0)
после (1, 3, 0)	спремати, спремам (1, 8, 0)	бунован, буновна (1, 9, 0)
ручак (1, 9, 11)	прати, перем (1, 9, 10)	одмах (1, 9, 0)
дневна соба (1, 11, 0)	посуђе (1, 11, 5)	заспати, заспим (1, 9, 0)
гледати, гледам (1, 2, 0)	чистити, чистим (1, 8, 1)	пробудити се, пробудим се (1, 9, 0)
телевизија (1, 2, 0)	ако (2, 2, 0)	неколико (1, 1, 0)
филм (1, 2, 0)	гости (1, 4, 14)	пред (1, 5, 12)
имати, имам (1, 2, 0)	касно (1, 9, 0)	излазак (2, 6, 0)
	разговарати, разговарам (1, 4, 0)	
	пиво (2, 2, 5)	

Од горе наведених речи саставите бугарско-српски речник

У преведеном тексту одредите облике речи:

- код именица, придева и заменица одредите род, број и падеж;
- код глагола одредите време, лице, број и вид, а код сложених глаголских облика род и број глаголских придева;
- пронађите прилоге и предлоге.

5. Одговорите на следећа питања:

1. Где живи аутор текста?
2. У чему живи аутор текста?
3. Шта се налази у великој стамбеној згради?
4. Шта може да види аутор кад изађем из зграде?
5. Зашто аутор може да види већи део насеља?
6. Шта пролази улицом у којој живи аутор?
7. Куда иде аутор аутобусом?
8. Када аутор иде на посао?
9. Колико траје вожња у једном правцу?
10. У колико сати ујутро одлази аутор?
11. Када се аутор враћа с посла?

b)

1. Када аутор остаје код куће?
2. Шта ради аутор кад остане код куће?
3. Где се аутор и његови укућани шетају?
4. Шта увек нађу аутор и његови укућани кад шетају шумама?
5. Шта аутор и његови укућани понекад виде са брда?
6. Чему се аутор и његови укућани радују?
7. Шта највише привлачи пажњу аутора и његових укућана?
8. Поред чега понекад пролазе аутор и његови укућани?
9. Шта аутор и његови укућани виде у двориштима лепих викендица?
10. Шта аутор и његови укућани осећају у пролеће или лети?
11. Какве су баште чији пријатан мирис цвећа осећају аутор и његови укућани?
12. Чиме се понекад аутор и његови укућани користе за повратак кући?

c)

1. Шта раде аутор и његови укућани кад се врате кући?
2. А шта они раде након тога?
3. Куда иду аутор и његови укућани после ручка?
4. Шта раде аутор и његови укућани у дневној соби?
5. Шта воле аутор и његови укућани када на телевизији има неки интересантан филм?
6. На шта аутор и његови укућани стављају своје тањире, чаше или шољице и прибор за јело?
7. Шта раде аутор и његови укућани када филм заврши?
8. Шта раде аутор и његови укућани ако имају госте?
9. Шта често раде гости?
10. Шта мора да ради аутор у понедељак ујутро?
11. Какав је аутор кад иде на посао?
12. Шта ради аутор кад седне у аутобус?
13. Када се аутор пробуди?

Превод израза из вежбе бр. 1 са бугарског на српски језик:

покрајините на града – периферија града
 жилищен блок – стамбена зграда
 двустаен апартамент – двособни стан
 по-голямата част от квартала – већи део насеља
 по улицата минава автобус – улицом пролази аутобус
 пет и половина (часа) – пола шест
 шест и половина (часа) – пола седам
 всяка събота и неделя – суботом и недељом
 разхождам се из гората – шетати по шуми, шетати шумом
 привличам внимание – привлачити пажњу
 жилищен квартал – стамбено насеље
 за връщане у дома ползвам автобус – користити се аутобусом за повратак кући
 разтребвам масата – спремати сто
 гостите се сменят на масата – гости се смењују за столом
 в понеделник сутринта – у понедељак ујутро

Списак глагола изведених од 'ићи' / 'лазити':**и њихови облици у првом лицу једнине презента и прошлог времена (перфекта)**

ићи	идем	ишао сам, ишла сам	лазити
доћи	дођем	дошао сам, дошла сам	долазити
изићи	изиђем	изишао сам, изишла сам	излазити
изаћи	изађем	изашао сам, ишла сам	
наћи	нађем	нашао сам, нашла сам	налазити
наићи	наиђем	наишао сам, наишла сам	наилазити
обићи	обиђем	обишао сам, обишла сам	обилазити
отићи	отидем, одем	отишао сам, отишла сам	одлазити
поћи	пођем	пошао сам, пошла сам	полазити
прећи	пређем	прешао сам, прешла сам	прелазити
прићи	приђем	пришао сам, пришла сам	прилазити
проћи	прођем	прошао сам, прошла сам	пролазити
сићи	сиђем	сишао сам, сишла сам	силазити
ући	уђем	ушао сам, ушла сам	улазити
заћи	зађем	зашао сам, зашла сам	залазити

Превод текста из вежбе бр. 4 са бугарског на српски језик:

Живим у насељу на периферији града, у великој стамбеној згради. У њој се налази наш двособни стан. Кад изађем из зграде могу да видим већи део насеља, јер се наша улица налази на високом месту. Нашом улицом пролази аутобус 121 од центра града до нашег насеља. Сваког дана идем на посао аутобусом. Вожња у једном правцу траје 45 минута. Ујутро одлазим у пола седам, а увече се враћам у пола шест.

Суботом и недељом остајем код куће. Тада идем са својим укућанима у брда изнад града где шетамо по шумама. У њима увек нађемо неко ново место где нисмо били пре тога. Понекад са брда видимо читав град и радујемо се када пронађемо неку познату зграду. Нашу пажњу највише привлаче вишеспратнице у стамбеним насељима. Понекад пролазимо поред лепих викендица. У њиховим двориштима видимо баште са цвећем, поврћем или воћкама. У пролеће или лети осећамо пријатан мирис цвећа. То су дивне баште које лепо изгледају и лепо миришу. За повратак кући понекад се користимо аутобусом из неког од оближњих села.

Кад се вратимо кући, улазимо у купатило, а након тога седамо за сто и ручамо. После ручка идемо у дневну собу и гледамо телевизију или неки филм са DVD-ја. Када на телевизији има неки интересантан филм волимо да седимо испред телевизора и да нешто једемо или пијучкамо. Своје тањире, чаше или шољице и прибор за јело стављамо на сточић за кафу. Када филм заврши спремамо сто, перемо посуђе и прибор и чистимо дневну собу.

Међутим, ако имамо госте седимо до касно, разговарамо, пијучкамо пиво или сок, слушамо музику. Гости се често смењују за столом – једни долазе, а други одлазе. У понедељак ујутро опет морам да устајем рано и да идем на посао. Тада сам још бунован. Кад седнем у аутобус одмах заспим, а се пробудим неколико минута пред излазак из аутобуса.